

ТЕМА 3

МИТНО-ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Основні поняття: тарифне регулювання зовнішньої торгівлі, митний тариф, мито, митна вартість, митні платежі, митний режим

Зміст

1. Сутність митно-тарифного регулювання ЗЕД в Україні, митний тариф.
2. Види і ставки мита, його функції.
3. Поняття митної вартості. Механізм нарахування та види митних платежів.
4. Види митного режиму в Україні.
5. Митний контроль, митне оформлення та декларування.
6. Митні документи та специфіка їх оформлення.

1. Сутність митно-тарифного регулювання ЗЕД в Україні, митний тариф

Тарифне регулювання зовнішньої торгівлі - головний інструмент торгової політики, що впливає на вартісні показники імпортованого чи експортованого товару і реалізується шляхом обкладання продукції відповідним МИТОМ.

Митний тариф - це систематизований перелік товарів, що підлягають обкладанню митом при ввезенні їх на митну територію країни або при вивезенні з неї. Ці товари об'єднані в групи за ознакою походження (рослинні, тваринні, промислові тощо) і за ступенем обробки товару.

Простий митний тариф встановлює одну ставку мита для кожного товару незалежно від країни походження цього товару. *Складний митний тариф* передбачає дві і більше ставок мита для кожного товару (генеральні, конвенційні, преференційні).

Систематизація ставок мита у тарифі здійснюється відповідно до диференційованого переліку товарів - товарної номенклатури. В Україні застосовується Українська класифікація товарів ЗЕД (УКТЗЕД), яка складається на основі гармонізованої системи опису та кодування товарів і Комбінованої номенклатури ЄС.

Для вибору ставки мита важливе значення має порядок визначення *країни походження товару*. Згідно з загальним правилом, такою країною вважається та, де товар було виготовлено або істотно перероблено.

2. Види і ставки мита, його функції

Основним елементом митного тарифу є мито. *Мито (tax, customs)*, що стягується митницею – це податок на товари та інші предмети, які переміщуються через митний кордон України.

Залежно від способу стягнення розрізняють мита: *адвалорне*, що нараховується у % до митної вартості товарів, які обкладаються митом; *специфічне* – нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю товарів та інших предметів, які обкладаються митом; *комбіноване*, що поєднує обидва ці види мита.

За об'єктом обкладання розрізняють: *імпортне мито*, що стягується з імпортованих товарів; *експортне мито*, що стягується з товарів при вивезенні їх за кордон з метою зменшення обсягу експорту певних товарів або штучного підвищення їх ціни; *транзитне мито*, що стягується за провозення товару територією тієї чи іншої країни.

За типом ставок мито може бути *постійним* або *мінливим*. *Тарифна квота (контингент)* - це різновид мінливого мита, ставки якого залежать від обсягу імпорту товару: якщо обсяг імпорту більший від встановленої кількості (квоти), впроваджується підвищена ставка мита.

За своїм походженням мито може бути автономним, конвенційним або преференційним. *Автономне мито* створюється постановою державної влади даної країни незалежно від будь-яких угод з іншими країнами. *Конвенційне мито* виробляється у процесі укладання угоди з іншою країною і фіксується у цьому договорі. *Преференційні ставки мита* - це особливі пільгові ставки, які застосовуються до імпортних товарів походженням з країн, що розвиваються.

За способом нарахування ставок розрізняють номінальне та ефективне мито. *Номінальні митні ставки* - це ті, що вказуються в митному тарифі. *Реальні ставки* (ефективні) свідчать про реальний рівень мита на кінцеві товари і розраховуються з урахуванням всіх факторів, які впливають на процес формування митного тарифу.

За характером застосування виділяють: *сезонне мито*, яке регулює зовнішньоторгові відносини щодо товарів сезонного характеру; *зрівнювальне мито*, що доповнює основне мито з метою вирівнювання цін імпортних товарів з цінами на товари національного виробництва; *компенсаційне мито* використовується з метою нейтралізації субсидій, наданих державою експортеру для підвищення конкурентоспроможності товарів на ринках збуту; *антидемпінгове мито* - особливо високе мито, що застосовується у разі виявлення факту імпорту товару за демпінговими цінами.

Функції митна наступні:

- мито захищає національних виробників від іноземної конкуренції (протекціоністська функція);

- мито є джерелом надходження коштів до бюджету (фіскальна функція);
- мито є засобом удосконалення умов доступу національних товарів на зарубіжні ринки та запобігання небажаному експорту (регулююча функція);
- мито підтримує оптимальне співвідношення валютних доходів та витрат держави (балансувальна функція).

3. Поняття митної вартості. Механізм нарахування та види митних платежів

При експорті та імпорті товарів слід розрізняти їх фактурну, митну та облікову вартість. **Фактурна вартість** - вартість товарів, що фактично сплачена (підлягає сплаті) або повинна компенсуватися зустрічними поставками товарів і міститься в рахунку-фактурі згідно з умовами зовнішньоекономічної угоди.

Митна вартість – це заявлена декларантом або визначена митним органом вартість товарів, що переміщуються через митний кордон України, яка обчислюється на момент перетинання товарами митного кордону України. Загалом до митної вартості входять: 1) фактурна вартість; 2) фактичні витрати, не відображені в рахунку-фактурі: на транспортування, завантаження, розвантаження, перевантаження і страхування товару до пункту перетинання митного кордону; комісійні і брокерські виплати; плата за використання об'єктів інтелектуальної власності, що мають відношення до даних товарів, яка повинна бути здійснена імпортером (експортером) як умова їх ввезення (вивезення).

Облікова вартість товару складається з фактурної вартості, витрат по доставці товару, сплачених митних платежів.

Митні платежі - платежі, що стягуються в установленому порядку митними органами при митному оформленні товарів і інших випадках передбачених законодавством України.

Крім мита, при перетині митного кордону сплачуються: ПДВ, акцизний збір, єдиний збір.

ПДВ (англ. value added tax, VAT) - непрямий податок на товари й послуги. З метою стимулювання експорту фірмам-експортерам повертається сума ПДВ (при певних умовах).

Акцизний збір (excise duties) - це непрямий податок на споживачів (одержувачів) окремих товарів (продукції), визначених законом як підакцизні (надприбуткові товари), що стягується з них під час здійснення оборотів з продажу (інших видів відчуження) таких товарів (продукції), вироблених на митній території України, або при імпортуванні (ввезенні, пересиланні) таких товарів (продукції) на митну територію України.

Єдиний збір в пунктах пропуску складається з: плати за здійснення передбачених Законом видів контролю вантажу і транспортного засобу; плати за проїзд транспортного засобу автомобільними дорогами; додаткової плати за проїзд автомобільного транспортного засобу з перевищенням встановлених параметрів.

4. Види митного режиму в Україні

Митний режим – це сукупність правил, відповідно до яких товари переміщуються через кордон. Від нього залежить порядок оформлення і розмір митних платежів. Відповідно до мети переміщення товарів через митний кордон України запроваджено наступні види митного режиму.

Імпорт (випуск для вільного обігу) – митний режим, відповідно до якого товари ввозяться на митну територію України для вільного обігу без обмеження строку їх перебування на ній.

Реімпорт – митний режим, відповідно до якого товари, що походять з України та експортовані за межі її митної території, не пізніше ніж у встановлений ввозяться на митну територію України для вільного обігу на ній.

Експорт (остаточне вивезення) – митний режим, відповідно до якого товари вивозяться за межі митної території України для вільного обігу без зобов'язання щодо їх повернення на цю територію.

Реекспорт – митний режим, відповідно до якого товари, що походять з інших країн, не пізніше ніж у встановлений законодавством строк з моменту їх ввезення на митну територію України вивозяться з неї в режимі експорту.

Транзит - митний режим, відповідно до якого товари і транспортні засоби переміщуються під митним контролем між двома митними органами або в межах зони діяльності одного митного органу без будь-якого використання таких товарів і транспортних засобів на митній території України.

Тимчасове ввезення (вивезення) – митний режим, відповідно до якого товари можуть ввозитися на митну територію України чи вивозитися з обов'язковим подальшим поверненням цих товарів без будь-яких змін (до 3 років).

Митний склад - митний режим, відповідно до якого ввезені з-за меж митної території України товари зберігаються під митним контролем без справляння податків і зборів і без застосування до них заходів нетарифного регулювання у період зберігання, а товари, що вивозяться за межі України, зберігаються під митним контролем після митного оформлення митними органами до фактичного їх вивезення.

Вільна митна зона - митний режим, відповідно до якого до товарів, які ввозяться на території відповідних типів спеціальних економічних зон (ВЕЗ)

зза меж митної території України, а також до товарів, які вивозяться з цих зон, не застосовуються заходи тарифного і нетарифного регулювання.

Режим безмитної торгівлі (duty free) - митний режим, відповідно до якого товари, а також супутні роботи, не призначені для споживання на території України, перебувають та реалізуються під митним контролем у пунктах пропуску на митному кордоні України, відкритих для міжнародного сполучення, та інших зонах митного контролю, без справляння мита та інших податків на експорт чи імпорт і без застосування нетарифних заходів.

Переробка на митній території України - митний режим, відповідно до якого ввезені на митну територію України товари, що походять з інших країн, піддаються переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання, за умови вивезення за межі митної території України продуктів переробки відповідно до режиму реекспорту.

Переробка за межами митної території України - митний режим, відповідно до якого товари, що перебувають у вільному обігу на митній території України, вивозяться з метою їх переробки за межами митної території України та подальшого повернення в Україну.

Знищення або руйнування - митний режим, відповідно до якого товари, ввезені на митну територію України, знищуються під митним контролем чи приводяться у стан, який виключає їх використання, без справляння податків, установлених на імпорт, а також без застосування нетарифних заходів.

Відмова на користь держави - митний режим, відповідно до якого власник відмовляється від товарів, що перебувають під митним контролем, без будь-яких умов на свою користь.

5. Митний контроль, митне оформлення та декларування

Митному контролю підлягають усі товари і транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України. **Митний контроль** передбачає проведення митними органами мінімуму митних процедур, необхідних для забезпечення додержання митного законодавства України.

Метою **митного оформлення** є засвідчення відомостей, одержаних під час митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний контроль України, та оформлення результатів такого контролю, а також статистичного обліку ввезення на митну територію України, вивезення за її межі та транзиту через неї товарів і транспортних засобів. Митне оформлення починається після подання митному органу **митної декларації**, а також усіх необхідних для здійснення митного контролю та оформлення **документів**, відомостей про товари і транспортні засоби, які підлягають митному оформленню.

Декларування здійснюється шляхом заявлення за встановленою формою точних відомостей про товари і транспортні засоби, мету їх

переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення їх митного контролю і митного оформлення.

Митний контроль і митне оформлення товарів і транспортних засобів в Україні здійснюються за такими етапами:

1. Прийняття вантажної митної декларації (ВМД) до оформлення.
2. Митний огляд.
3. Завершення митного оформлення.
4. Видача оформлених документів декларанту.
5. Статистичний контроль.

6. Митні документи та специфіка їх оформлення

Вантажно-митна декларація (ВМД, Cargo Customs Declaration) - письмова заява, яка містить у собі відомості про товари та інші предмети й транспортні засоби, мету їх переміщення через митний кордон України або відомості про зміну митного режиму щодо цих товарів, а також інформацію, необхідну для здійснення митного контролю, митного оформлення, ведення митної статистики, нарахування митних платежів. ВМД оформляється на одну партію товарів.

Книжка МДП (TIR Carnet) – це міжнародний митний документ, що дає право перевозити вантажі через кордони держав в запломбованих митницею кузовах автомобілів чи контейнерах зі спрощенням митного оформлення.

Рахунок-фактура (invoice) – документ, який супроводжує переміщувані через митний кордон України товари й інші предмети, вказує їх вартість та дозволяє їх ідентифікувати.

Сертифікат походження товару (certificate of origin) – документ встановленої форми, який застосовується для підтвердження країни походження товару.

ГЛОСАРІЙ

Митний тариф – це систематизований перелік товарів, що підлягають обкладанню митом при ввезенні їх на митну територію країни або при вивезенні з неї.

Мито (tax, customs), що стягується митницею – це податок на товари та інші предмети, які переміщуються через митний кордон України.

Митна вартість – це заявлена декларантом або визначена митним органом вартість товарів, що переміщуються через митний кордон України, яка обчислюється на момент перетинання товарами митного кордону України.

Митні платежі – платежі, що стягуються в установленому порядку митними органами при митному оформленні товарів і інших випадках передбачених законодавством України.

Митний режим – це сукупність правил, відповідно до яких товари переміщуються через кордон

Питання для самоперевірки знань

1. Визначити сутність митно-тарифного регулювання ЗЕД в Україні.
2. Назвати види і ставки мита.
3. Навести функції мита.
4. Дати визначення поняття митної вартості.
5. Описати механізм нарахування та види митних платежів.
6. Вказати види митного режиму в Україні.
7. Пояснити процес митного контролю, митного оформлення та декларування.
10. Навести перелік митних документів та специфіку їх оформлення.

Рекомендована література: основна: 2,5; додаткова 4, 7.